

Nr 76

Av herr Adolfsson, om höjning av ersättningsbeloppen för utlåning av författaresh verk genom bibliotek.

(Lika lydande med motion nr 104 i Andra kammaren)

Med beklagande måste konstateras att inte heller i år förekommer i åttonde huvudtiteln något departementsförslag om höjd ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek. Grundbeloppet begränsas således allttjämt till 5 öre för lån av rättsskyddat svenskt originalverk. Också ersättningarna för översatt verk och för nyttjande av referensexemplar föreslås oförändrade.

Kravet på en höjning av ersättningsbeloppen är inte nytt. Det har rests av styrelsen för Sveriges författarfond — senast med avseende på nästa budgetår — det har framställts av Fria litterära yrkesutövaresh centralorganisation (Flyco), och det förekom i en kommunistisk motion till fjolårets riksdag (I: 96 och likalydande II: 132). I samtliga dessa fall har det gällt en höjning av utlåningsersättningen från 5 till 8 öre per boklån och en justering av övriga ersättningsbelopp i proportion därtill.

I departementschefens skrivning i bilaga 10 till årets statsverksproposition under rubriken *B 5. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* hänvisas till att stipendier i ökad omfattning ställts till förfogande för den litterära konstens utövare. Till detta fogas följande kommentar: »De föreslagna åtgärderna spelar otvivelaktigt en viss roll för användningen av författarfondens medel genom att de ökar fondstyrelsens möjligheter att koncentrera sina insatser på socialt inriktad verksamhet, ett område där det också att döma av fondstyrelsens framställning synes vara mest angeläget att kunna öka insatserna.»

Fastän ökningen av antalet stipendier för dessa konstskapare är relativt ringa, kan givetvis i någon mån en positiv effekt i den antydda riktningen uppstå. I olikhet med departementschefen kan vi emellertid inte godta denna stipendiering och dess effekt beträffande fondstyrelsens socialt inriktade verksamhet som motiv för fortsatt underlåtenhet att höja utlåningsersättningen — detta i synnerhet som vi anser att argumentationen förbigår den centrala frågeställningen: att ge konstskaparna fullgod ekonomisk ersättning för det utförda arbetet.

Som vi i fjolårets motion i dessa ämnen framhöll, finner vi visserligen en kraftig utbyggnad av kulturstipendierna nödvändig. En effektiv och

varaktig lösning av kulturarbetarnas problem, som också är samhällets problem, kan emellertid inte uppnås genom att stipendieringen göres till huvudsak. Den vägledande principen måste vara att kulturarbetarna tillförsäkras goda utbildnings- och utkomstmöjligheter främst genom att de beredes rikliga arbetstillfällen, erhåller beställningar från stat och kommun och får bättre betalt för sitt högt kvalificerade arbete. Därigenom skapas också förutsättningar för en kulturmiljö, i vilken konstnärens produktiva insatser mera organiskt sammansmälter med samhällslivet i dess helhet, en miljö i vilken samhällets potentiella behov av deras bidrag uppenbaras och kulturen på ett helt annat sätt än nu blir allmän angelägenhet.

De ökade anslagen för konstnärlig utsmyckning av offentliga byggnader kan betraktas som tämligen goda ansatser i denna riktning. Också när det gäller den litterära konstens utövare måste huvudvikten beträffande den ekonomiska sidan av saken läggas på att arbetsmöjligheterna ökas och arbetsersättningen förbättras. För flertalet skönlitterära författare stannar royalties vid relativt låga belopp. Så mycket orimligare är det då att en så ringa ersättning ges för det offentliga nyttjandet av deras verk.

Enligt vår mening borde nu utgående ersättning fördubblas. Detta skulle inte bara medföra att den enskilde författaren kunde få ett något förbättrat ekonomiskt utbyte av sitt arbete. Författarfondens möjligheter att bedriva bland annat sin socialt inriktade verksamhet skulle också ökas. Beträffande själva ersättningssystemets konstruktion ifrågasätter vi riktigheten i att från ersättning utesluta sådana författare, vilkas verk utlånas endast i relativt ringa omfattning, och att reducera ersättningen till författare vilkas verk överskrider utlåningssiffran 50 000. Det borde enligt vår åsikt övervägas ett sådant system, att gränserna i båda fallen kunde avskaffas, och vi uttalar önskemålet att denna fråga måtte prövas i samband med förslaget nedan.

Med stöd av det anförda föreslås,

att riksdagen måtte vid behandlingen av punkt B 5 i statsverkspropositionens bilaga 10 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1966 års riksdag beträffande höjning av ersättningsbeloppen för utlåning av författares verk genom biblioteken samt om en översyn i samband därmed av bestämmelserna rörande utbetalandet av dessa ersättningar.

Stockholm i januari 1965

Gunnar Adolfsson
